

Kiss Károly:

Milyen évnek nézünk elébe? – Milyen lesz 2026?

A jövő év első felének kétségtelenül az Ukrajnában folyó háború lezárása lesz a fő témája. Nagy valószínűséggel az oroszok megtartják a Donbaszt, és ezt Ukrajna elfogadja annak fejében, hogy Amerikától és a NATO-tól hosszú távú biztonsági garanciákat kap. A kérdés: milyen szerepe lesz a rendezésben Nyugat-Európának, hiszen számára e megoldás egyet jelent a vereséggel. De a törekvés, hogy Ukrajnát felvegyék az EU-ba, nyilvánvalóan megmarad, hiszen a konfliktus azért robbant ki, mert Amerika és Nyugat-Európa meg akarták kaparintani Ukrajna gazdag és hatalmas természeti kincseit.

A jövő év másik meghatározó fejleményének én Kína szuperhatalommá válását látom. Ez a folyamat Teng Hsziao-ping 1978-as reformjaival kezdődött el, immár több, mint fél évszázada tart, és Kína sok tekintetben már utólérte és lekörözte Amerikát. Ennek talán a legkirívóbb megnyilvánulása, hogy az amerikaiak szívesebben vásárolják a kínai elektromos autókat, mint a sajátjaikat. Kína erősen megvetette a lábát a harmadik világban; Amerikával ellentétben a kínaiak ugyanis nem a demokrácia védelmében léptek fel a fejlődő országokban (mely sokszor véres háborúhoz vezetett), hanem az Egy Övezet, Egy Út (Belt and Road Initiative) program keretében fejlesztették azok infrastruktúráját, és közben rátették a kezüket az ásványi vagyona. Közreműködésük másik jellegzetessége pedig az volt, hogy a helyi kormányokat segítették törekvéseik megvalósításában.

Döntő fejlemény, hogy Kína a tudományok terén is utólérte Amerikát. 2025 elején jelent meg a DeepSeek, a ChatGPT-vel azonos képességű kínai generatív mesterséges intelligencia, melyet a kínaiak sokkal olcsóbban állítottak elő. Megfordul a brain drain, az agyelszívás, mely évtizedeken át Amerikába és a nyugat-európai tudományos központokba vonzotta a világ legjobb tudósait. Ők ma már szívesebben dolgoznak a kínai egyetemeken.¹

Izgalmas kérdés, hogy ez hogyan változtatja meg a világpolitika hatalmi erőviszonyait. Kétpólusú világ felé tartunk? Nyugat-Európa és az EU nyilvánvalóan leértékelődött. Hiába kerül ki győztesen Oroszország az ukrajnai háborúból, az ő világhatalmi pozíciója is nyilvánvalóan meggyengült. Kínát ráadásul még a BRICS csoport is erősíti (melynek tagjai Kínán kívül Brazília, Oroszország, India, Dél-Afrika, és a később csatlakozott Irán). Mindez nem csak Kína világhatalmi pozícióinak a megerősödését jelenti; a kínai „modell” sikerét is, mely a hagyományos nyugati demokráciákkal szemben az egypártrendszer, a központi tervezés és a vegyesgazdaság (állami és magántulajdon) sikeres kombinációján alapul. Jegyezzük meg: a hagyományos nyugati demokráciák rendszerének egy sikeres kihívója támadt Kína képében. A világgazdaságban pedig Kína és a többi BRICS ország a dollár egyeduralmával szemben jelentenek kihívást.

Nyugat-Európára és az EU-ra nem érdemes sok szót vesztegetnünk, hiszen ezek mindennapi politizálásunk témái. Az eszeveszett háborús készülődés – ha megszületik az orosz-ukrán

¹ Lásd erről: Kiss Károly: Kína élre tör, megfordul az agyelszívás folyamata: <https://magyarnemzet.hu/velemeney/2025/07/kina-agyelszivas-folyamat-amerika-kutatas-fejleszt>

békekötés – talaját vesztí. A fegyverkezés ugyan lendít valamit a nyugat-európai gazdaságokon, de az orosz energia- és nyersanyagforrásokat és a késztermékek felvevőpiacát – melyekről önként lemondtak – nem pótolja.

Az amerikai gazdaság – a Trump beiktatását követő baljós előrejelzések ellenére – köszöni jól van. Trump vámháborús kezdeményezéseinek én sem láttam sok értelmét, de nem váltak be a jóslatok, hogy a vámtarifák emelése megnöveli az inflációt. (Említésre méltó, hogy ezekkel csak Kína tudott eredményesen szembeszállni: a ritka földfémek és ásványok Amerikába történő exportjának – melyek tekintetében monopolhelyzetet élvez – a megdrágításával fenyegetőzött.) Más feszültségek kezdenek jelentkezni. A lassan szuperintelligenciává fejlődő, az ember kognitív képességeit utólérő és leghagyó mesterséges intelligencia fantasztikus eredményeket produkál, alkalmazásának számtalan területén. E sikerek elképesztő módon megnövelték a nagy tech-vállalatokba irányuló befektetéseket. Csupán 2025 első felében a legnagyobbak közé tartozó Microsoft, Meta, Alphabet és Amazon több, mint 300 milliárd dollárt nyelt el! (Összevetésül: a magyar GDP 2024-ben 223 milliárd dollár volt.) Bármennyire is gyorsan terjed a mesterséges intelligencia alkalmazása, nyilvánvaló, hogy ez a fejlesztésbe irányuló tőkeáramlás nem lehet tartósan ilyen magas. (A mostani kiugrást a nagy nyelvi modelleken alapuló generatív mesterséges intelligencia megalkotása okozta – ilyen jelentőségű fejlesztések nyilvánvalóan nem lesznek folyamatosan.) És amikor majd megtörik e befektetési cunami, az visszaveti a tőzsdéket, akár összeomlást is okozhat, ami a világgazdaság visszaeséséhez vezethet.

A világgazdaságban a másik veszélyt a fejlett országok eladósodása, költségvetési túlköltekezése okozhatja. Ez részben a népesség előregedésével kapcsolatos: nőnek az egészségügyi kiadások, miközben csökkennek a társadalombiztosítási befizetések. Nyugat-Európában a fegyverkezés további terheket ró a költségvetésre. A túlköltekezés fedezésére kibocsátott állampapírok kamatát ezért növelni kell, és ez fokozza az inflációt.

2026 legnagyobb kihívásának én azt látom, hogy a mesterséges intelligencia egyre szélesebb körű alkalmazása egyre több munkahelyet tesz feleslegessé. Mérvadó nemzetközi intézmények – így pl. az IMF (Nemzetközi Valutaalap) – azzal számolnak, hogy az elkövetkező években (nevezetesen 2030-ig) világszerte a munkakörök közel 40 százalékát érinti erősen a MI. A fejlett országokban ez magasabb, 60 százalék körüli. E 60 százaléknak a fele, tehát 30 százalék, bizonyára áldozatul fog esni a MI alkalmazásának (irodai alkalmazottak, pénztárosok, postások, ügyfélszolgálatban dolgozók, stb.). De a másik felének a munkáját a MI felértékeli (pl. a HR-menedzsereket, vagy a munkacsoportvezetőket, akiknek a munkatársai könnyen helyettesíthetők MI-val, vagy egyes információtechnológiai szakértőket – miközben a programozókat tömegesen elbocsátják – az ő jövedelmük nőni fog.) Ez azt jelenti, hogy világszerte 20, de a fejlett országokban 30 százalékos munkanélküliségre lehet számítani! Ez számtalan társadalmi problémát felvet: mennyi legyen a heti munkaidő, miből éljenek meg a munka nélkül maradók, mivel töltsék el az emberek a szabadidejüket, stb.

Mi az idén sorsdöntő választások előtt állunk. Nem csak a jelenlegi kormány és az ellenzék belpolitikai és társadalompolitikai alternatívái között kell választanunk. De azt is figyelembe

kell vennünk, hogy kormány és ellenzéke mennyire érzékeli és látja tisztán a világpolitikai, világgazdasági fejleményeket. Ennek kapcsán egy lecsúszó, szétzilálódó Nyugat-Európa és az Európai Unió a föderalista törekvéseivel nem nyújt számunkra optimális feltételeket. De integrálódásunk az egységes piacba és a „négy szabadság” (az áruk, tőkék, szolgáltatások és a munkaerő szabad áramlása) megkérdőjelezhetetlenül az EU-hoz köti hazánkat. Ezért a feladat nyilvánvaló: vissza kell térni az EU eredeti struktúrájához – ez a Fidesz-kormány fő törekvése, és az EU-ban ehhez feltehetőleg növekvő támogatást talál. De emellett érzékelnünk kell a kétpólusúvá váló világgazdaság és világpolitika kihívásait is. A kormány e tekintetben is jó úton jár: az amerikai és a kínai gazdasági és politikai kapcsolatok fejlesztésének útján. Szociális érzékenysége, eddig folytatott szociálpolitikája folytán pedig remélünk, hogy megtalálja majd azokat a válaszokat is, amelyeket a mesterséges intelligencia kihívásaira kell adni a fenyegető munkanélküliséggel szemben.

Felsőgöd, 2025. dec. 30.

Döntenünk nunk kell